

A vallás jövője

Nemrég különleges eseményre került sor Európa egyik legrégebbi egyetemén, Cambridge-ben: nyilvános vitát rendeztek a vallás jövőjéről. Nemcsak a téma keltett nagy érdeklődést, hanem a két vitapartner is. Richard Dawkins biológus professzor, aki ma az „ateista humanizmus” legnépszerűbb és legharcosabb képviselője Európában, a következő tételt akarta elfogadtatni hallgatóival: „a vallásnak nincs helye a 21. században”. A vallás védelmében Rowan Williams szólalt fel, a közelmúltban lemondott canterburyi érsek, aki most a cambridge-i egyetem professzora. A vitára a hatalmas előadóterem zsúfolásig megtelt, sokan az épületen kívül hallgatták a kihangosított beszédeket.

Dawkins szerint az igazság képviseletére egyedül a (természet)-tudománynak van joga, a vallások babonás tévutakra vezették az emberiséget. Felsorolt néhányat azokból a bűnökből, amelyeket a vallások nevében követtek el. A vallás — mondta — megszállottan mindig csak a bűnről beszél, ez pedig káros a mai embernek; az új humanizmus ezért igyekszik minél gyorsabban eltüntetni az emberiség jövője érdekében.

Az a kérdés hamar tisztázódott, hogy a tudomány semmiképpen sem tarthatja magát a teljes igazság egyedüli birtokosának. A vita során nyilvánvaló lett, hogy az ateista tudomány sem tud választ adni az élet minden kérdésére. Naiv és egyoldalú képet alkot a társadalomról és az emberről, nem számol az ember szabadságával, törekénységével: úgy tekint mint hibátlanul működő automatát, aki a számára racionálisan kitűzött funkciókat maradéktalanul ellátja, másra nincs is szüksége. Williams szerint viszont a vallás mindig a társadalom, a közösség építésének egyik legfontosabb eszköze volt, kiállt az emberek jogaiért, egyenlőségükért és testvériségükért; cáfolta azt is, hogy az erkölcs visszavezethető pusztán biológiai tényezőkre.

A vita végén a jelenlévők szavazhattak, melyik félnek adnak igazat. 2:1 arányban Williams — és a vallás — „győzött” Dawkinsszal szemben. Egy magát szintén ateistának valló szemlélő a vitát értékelve tarthatatlannak nevezte Dawkins tételét, és veszélyesen leegyszerűsítőnek az érveit. Szerinte a vallás ne avatkozzon be a törvényhozásba, ne próbálja a törvény erejével rákényszeríteni nézeteit minden emberre. Viszont igen nagy szükség van rá — ma és a jövőben is — olyan területeken, amelyeken a tudomány válaszai elégtelenek: a személy méltóságának védelmezésében és az egészséges közösség erősítésében; valahányszor az erkölcs alapjaira, az élet és a világ értelmére, a halál utáni élet kérdésére kell választ adni, amikor a személy méltóságát kell védelmezni. — Mintha a II. Vatikáni zsinatot hallanánk a haladásra oly büszke mai embert gyötrő aggasztó kérdésekről: „hogyan alakul a világ, mi az ember helye és szerepe a mindenségben, van-e értelme egyéni és közösségi erőfeszítéseinknek, és egyáltalán, mi a lét és az emberek végső célja?”